

40 čes[kých] gym[názií]; jen 7 odpovědělo, a to odmítavě. Já byl hotov jeti i do Vídně k Rezkovi, ale pořídili jsme to doma.

Rád budu, užjí-li brožurka má o útisku Slovákův světa. Maďarizace *pokračuje* (Vlašič už i do konfes[ijích] škol zaved nejméně 17 hodin maď[arštiny] týdně), vláda navrhne změnu národnostního zákona z r. 1868.¹ Maďaři jsou žárlivi na dobrou pověst *za hranicemi*, brožurka by byla citelným napomenutím.

Přeji Vám, pane profesore, zdraví a zdaru a jen Vám i se ženou svou a synáčkem – často si na Váš u nás byt vzpomínáme – oddaný

Kar. Kálal

11. X. 1902

ve Frenštátě p[od] R[adhoštěm]

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-I-32, k. 692. Originál, rukopis.

a – Viz dokument 55. Masarykova odpověď Kálalovi obsahující jeho radu v pozůstalosti Kálalově v LA není.

1 – O uherském zákonném článku č. 44/1868 více v úvodu.

K. Kálal T. G. Masarykovi
Frenštát pod Radhoštěm, 28. října 1902

/57

Velectěný pane profesore,

jsem velmi rád, že přivedete brožurku mou ke konci. Žel, já německy neumím, a darmo by mi slečna Puklová překlad k revizi posílala. Spoléhám na Vaši korekturu.

Na druhé polovici tohoto listu je několik malých oprav; račte je dodati slečně nebo při korektuře sám laskavě provésti.

Že Maďaři vymírají, je pro přítomnou dobu *nepravdou*; to právě dr. Stodola statisticky dokázal. Já tuším v brožurce pravím, že se jen málo množí, což může zůstat. I na to račte při korektuře laskavě vzpomenouti.

Kompiš z Martina píše úvahy o tom, že Slovákům třeba posílati synky do českých škol. Poslal mi úvahy své část, dobrou, a bude-li všecko tak věcné, pošlu Vám pro N[áši] d[obu].

Kompiš své dva synky (jeden ze VI. [třídy] gymn[ázia] ve Štávnicí^a pro panslavismus vyloučen) dostal na čes[ké] gym[názium] v Místku. Bylo s tím však mnoho starostí. Třicet gym[nazijních] ředitelů ani neodpovědělo; tak jsem se do toho jak se

patří vložil a šťastně jsme to – právě dnes – skoncovali. Račte věřit, že je u mne jako v kanceláři; není téměř dne, abych nedostal úkol.

Uctivě a srdečně Vám oddaný

Kar. Kálal

Ve Frenštátě p[od] R[adhoštěm] 28. X. 1902.

Opravy a doplňky k brožurce Slováci, jak jsou utiskováni.

- 1.) V první stati je udán počet obyvatelstva dle starého sčítání. Budiž opraven tak, že podle maď[arské] statistiky bylo r. 1900 *Slovákův v Ubrách 2,008.744* (10,5% všeho obyvatelstva), *ale po pravdě že je jich více*. Šafaříkovo číslo 2,600.000 budiž *vynecháno*. Hned vedle nebo v poznámce buď pověděno, že v Americe jest asi ¼ milionu Slovákův.
- 2.) Ve stati Školy, už skoro na konci, před opatrovnami, buď vsunuto anebo pod čáru přidáno: V létě r. 1902 ministr vyučování Vlassics nařídil, aby na všech školách obecných, i *na konfesijních* (které byly posledním útlukem slovenštiny) učilo se maďarštině 17–24 hodiny týdně. To je bezmála všecek vyučovací čas. Poněvadž na školách konfesijních více než polovice času věnuje se předmětům náboženským (katechismu, evangeliu, bibli, písniím, modlitbám), je patrno, že ministr útočí i na tento předmět chtě, aby se i náboženství učilo po maďarsku. Za několik měsíců po tomto nařízení vydal nově, v kterém ukládá inspektorům a správcům škol, aby „vzali vážně zvláště vlastenecký (!) úkol v krajích národů ostatních“ (roz[uměj] nemaďarských). V tom směru vyvinutou horlivost ministr připočte inspektorům za zvláštní zásluhu a příčinlivé (!) učitele slibuje odměnit roz[ličnými] stipendiiemi).
- 3.) Ku stati následky poslal jsem skrze p. prof. Pastrnka poznámku. V této poznámce – snad právě už dodané – buď opraveno jméno časopisu; jmenuje se totiž *Něpszava*^b (a nikoli *Něpszav*).

Kdyby sleč[na] Puklová nechtěla sama doplnit, ať mi pošle *stat' první a stat' školy*, já znatelně opravím a hned navrátím.

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor–I–32, k. 692. Originál, rukopis.

a – Banská Štiavnica.

b – Hlas lidu.